

14. GODIŠNJA KONFERENCIJA HRVATSKIH PSIHOLOGA

STRES I SUOČAVANJE SA STRESOM KOD DJECE S PONAVLJAJUĆOM ABDOMINALNOM BOLI

Željka Zdravković, prof.

Odjel za sociologiju, Sveučilište u Zadru

Prof. dr. sc. Anita Vulić-Prtorić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru

UVOD

- Različiti tjelesni simptomi psihogene etiologije koji se javljaju u djetinjstvu i adolescenciji najčešće se opisuju u kategoriji različitih somatoformnih poremećaja.

Somatoformni poremećaji

Prema DSM-IV glavna obilježja ovih poremećaja su:

- postojanje tjelesnih simptoma koji se ne mogu objasniti općim zdravstvenim stanjem,
- neposrednim učinkom psihoaktivnih tvari ili drugim duševnim poremećajem
- tjelesni simptomi stvaraju značajne smetnje na raznim područjima čovjekovog djelovanja
- prisutni simptomi nisu pod voljnom kontrolom osobe

Somatoformni poremećaji obuhvaćaju sedam različitih dijagnoza:

- Somatizaciju,
 - Nediferencirani somatoformni poremećaj,
 - Konverzivni poremećaj,
 - Poremećaj osjeta boli,
 - Hipohondriju,
 - Poremećaj sheme vlastitog tijela i
 - Neodređeni somatoformni poremećaja
-
- RAP kod djece najčešće se klasificira u okviru Poremećaja osjeta boli i Neodređenog somatoformnog poremećaja

PONAVLJAJUĆA ABDOMINALNA BOL

(eng. *recurrent abdominal pain-RAP*)

- definirana je kao bol koja se javlja u tri ili više epizoda, tijekom tri ili više mjeseci, te interferira sa obavljanjem svakodnevnih aktivnosti
- funkcionalni poremećaj
- klinička slika- neodređena abdominalna, najčešće grčevita, bol koja može trajati nekoliko minuta do nekoliko sati, te se većinom javlja tijekom dana
- prevalencija u populaciji djece školske dobi kreće se od 9% do 25%

- Značaj psiholoških faktora u etiologiji RAP-a
- Stresni životni događaji spadaju u rizične faktore okoline u razvoju ponavljajuće abdominalne boli u djetinjstvu i adolescenciji
- Strategije suočavanja - oblici ponašanja koje pojedinac koristi u odgovoru na stresne situacije s ciljem da umanja učinke tih stresnih događaja
- Mogu biti rizični i zaštitni faktori
- Dispozicijski i situacijski stil suočavanja

Cilj

- Cilj ovog istraživanja je bio utvrditi razlike u broju doživljenih stresnih događaja i učestalosti korištenja različitih strategija suočavanja sa stresom kod zdrave djece i djece sa ponavljajućom abdominalnom boli, te ispitati njihove međusobne odnose.

Problemi

- Utvrditi prevalenciju simptoma ponavljajuće abdominalne boli kod djece osnovnoškolske dobi
- Utvrditi razlike u broju doživljenih stresnih događaja kod djece sa simptomima ponavljajuće abdominalne boli i zdrave djece.
- Utvrditi razlike u učestalosti korištenja pojedinih strategija suočavanja kod djece sa simptomima ponavljajuće abdominalne boli i zdrave djece.
- Ispitati stupanj povezanosti broja doživljenih stresnih događaja i učestalosti korištenja strategija suočavanja sa stresom kod djece sa simptomima ponavljajuće abdominalne boli i zdrave djece.

Ispitanici

- U ispitivanju je sudjelovalo je 278 ispitanika u dobi od 11-15 godina
- Uzorak zdrave djece i djece sa ponavljajućom abdominalnom boli formiran je na temelju *Upitnika psihosomatskih simptoma za djecu i adolescente* (Vulić-Prtorić, 2005)
- Zdrava djeca (N=50)
- Djeca sa RAP-om (N=73)

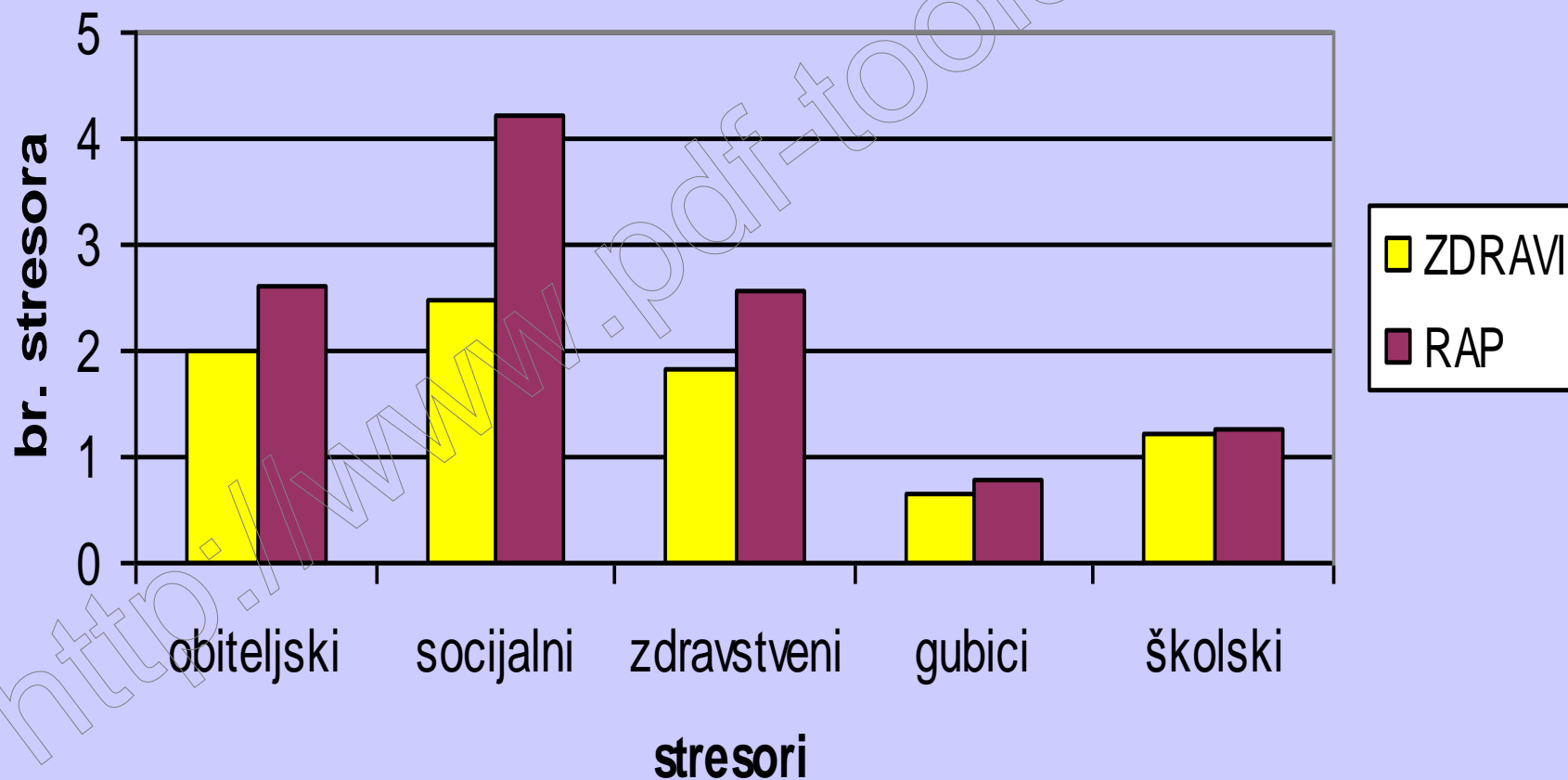
Mjerni instrumenti

- *PSS-Upitnik psihosomatskih simptoma za djecu i adolescenta (Vulić-Prtorić, 2005)*
- *STRES-D-Skala stresnih životnih događaja (Košta i Vulić-Prtorić)*
- *SUO-Skala suočavanja sa stresom za djecu i adolescente (Vulić-Prtorić, 2002)*

RASPRAVA

- prevalencija RAP-a u ispitanom uzorku iznosi 26%
- djevojčice 15.8% a dječaka 10.2%
- mlađa djeca (M=12.1) 11.3% , starija djeca (M=13.8) iznosi 14.7%

GRAF 1. Broj doživljenih stresnih događaja kod zdrave djece i djece sa RAP-om

Socijalni stresori

- Ruganje, ismijavanje, neprihvatanje od strane vršnjaka, sramoćenje pred drugima i sl.
- Kad je stresna situacija rezultat konflikta sa vršnjacima dijete ne može tražiti njihovu pomoć i razumijevanje zbog nastalih problema stoga je njihov izbor strategija suočavanja sužen. Ovakav splet okolnosti može dodatno pojačati simptome somatizacije.

Zdravstveni stresori

- Tjelesne povrede, oboljenje od neke teške bolesti, boravak u bolnici, gubitak/slabljenje vida i sluha
- Osjetljiviji fiziološki sustav
- Više pažnje usmjeravaju na tjelesne simptome
- Uloga roditelja

Rang lista najčešće korištenih strategija suočavanja

Djeca sa RAP-om

Rješavanje problema

Soc. podrška obitelji

Soc. podrška prijatelja

Kog. Restrukturiranje

Distrakcija

Izbjegavanje

Emoc. reaktivnost

Zdrava djeca

Rješavanje problema

Soc. podrška obitelji

Soc. podrška prijatelja

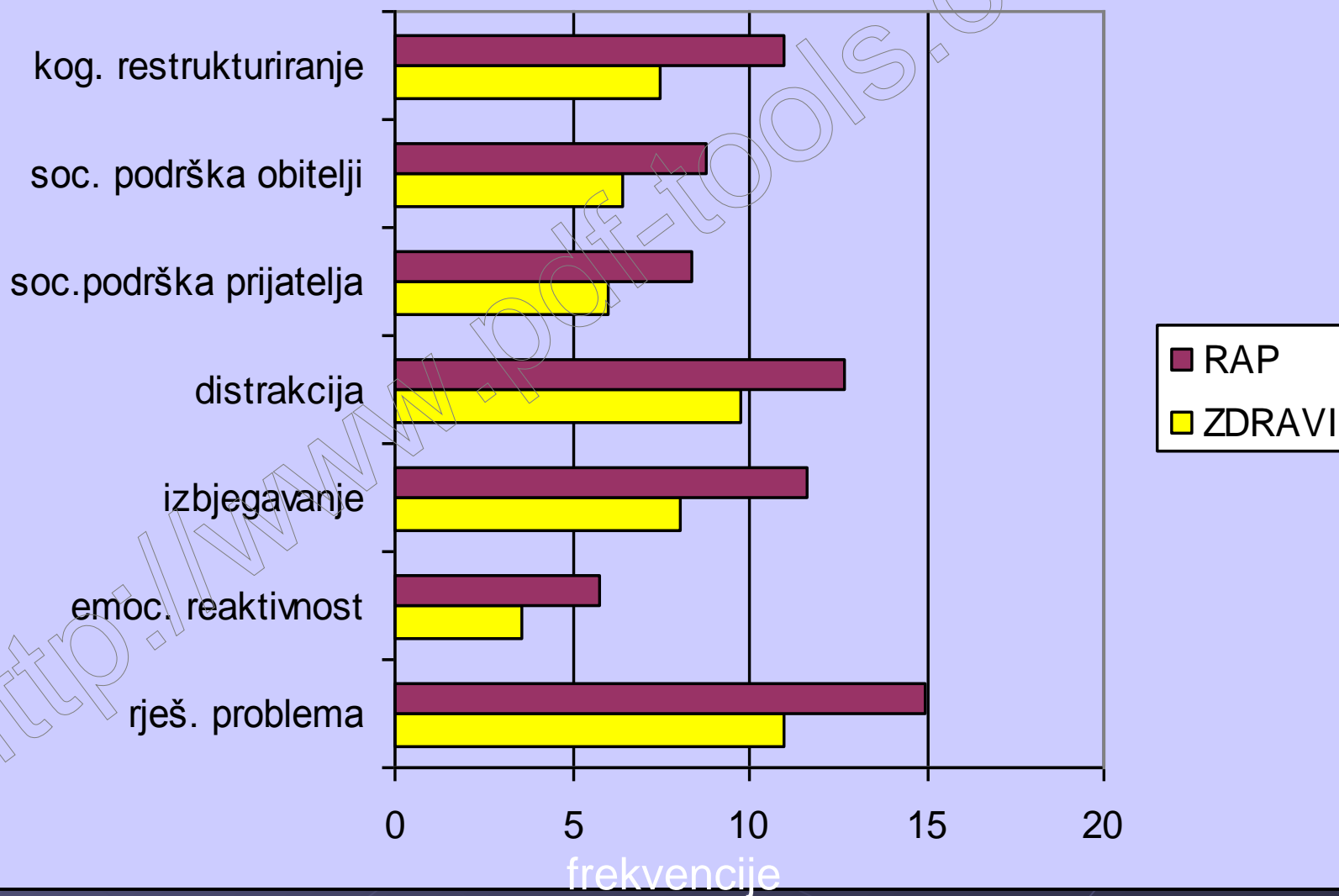
Distrakcija

Kog. Restrukturiranje

Izbjegavanje

Emoc. reaktivnost

Graf 2. Učestalost korištenja različitih strategija suočavanja kod zdrave djece i djece sa RAP-om

Rješavanje problema

- razmišljanje i ponašanje djece usmjerena na rješavanje problema
- U liječenju RAP-a ne postoje utvrđeni medicinski tretmani koji bi pomogli djeci u rješavanju problema, osobito ako nisu utvrđeni organski uzroci
- djeca prepuštena sama sebi pokušavaju sama naći rješenje u situacijama vezanim za javljanje abdominalnih bolova.

Traženje pomoći i podrške

- Umanjuje emocionalnu napetost i uznemirenost i pomaže pri rješavanju problema.
- Bolovi ometaju i prekidaju obavljanje svakodnevnih aktivnosti, stoga, kad se dijete nađe u situaciji na koju ne može utjecati oslanja se na korištenje pomoći i podrške drugih, najčešće roditelja, a zatim prijatelja.

Kognitivno restrukturiranje

- Strategija suočavanja usmjerena na emocije
- Funkcija regulacija negativnog raspoloženja
- djeca prihvaćaju situaciju u kojoj se nalaze i pokušavaju je reinterpretirati tako da bude manje prijeteca i stresna,
- razmišljaju o problemu na više pozitivan način.

Distrakcija

- strategija suočavanja usmjerena na emocije koja obuhvaća sve aktivnosti, kojima se dijete ili adolescent bavi da ne misli na problem.
- slušanje glazbe, čitanje i slično zaokupljaju pažnju djeteta od spomenutih problema i mogu ublažiti nastale poteškoće

Izbjegavanje

- suočavanje usmjereno na emocije
- češće koriste kognitivne strategije kako ne bi mislili o stresnoj situaciji (maštanje, zamišljanje, sanjarenje)

Emocionalna reaktivnost

- se odnosi na „ventiliranje emocija“, „pražnjenja napetosti“
- Omogućuje samo trenutno ublažavanje napetosti
- Agresivno ponašanje, ljutnja, svađe i ponašanja slična ovima mogu pojačati intenzitet i produžiti trajanje epizode abdominalne boli kod djece.

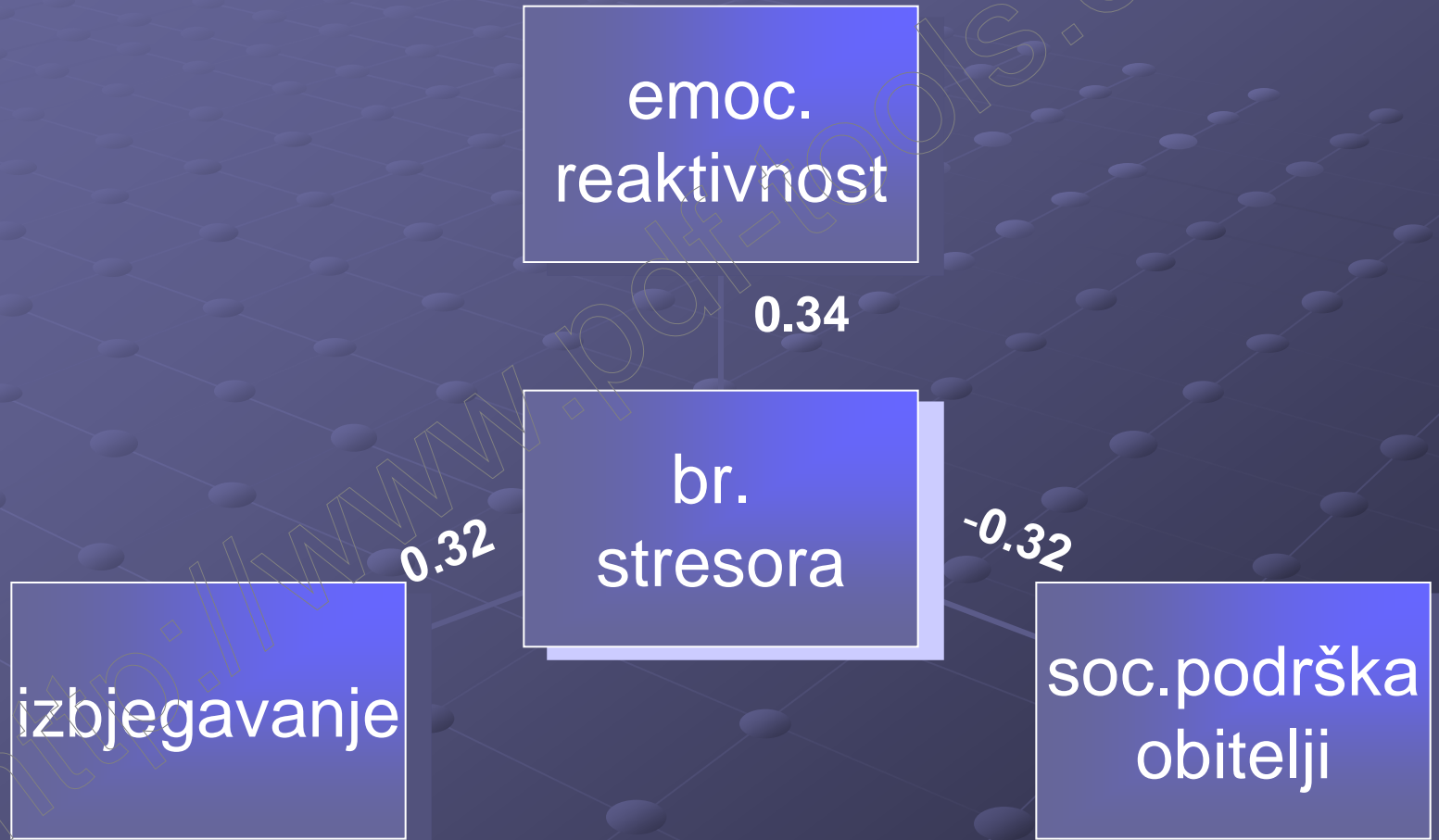
Prikaz korelacija između stresnih događaja i učestalosti korištenja strategije “emocionalna reaktivnost” kod zdrave djece

Emoc.
reaktivnost

0.29

br.
stresora

Prikaz korelacija između ukupnog broja doživljenih stresora i strategija suočavanja kod djece sa RAP-om

e-mail

zeljka_zdravkovic@yahoo.com